

The Effects of Sexual Behavior Prevention and Pregnancy Prevention Program for Secondary School Students

*Onnuch Moudkoon, M.S.**

*Wanpen Changchuea, M.S.**

Abstract

Teenage pregnancy affects both the mother and the baby. Quasi-Experimental Research were used to measure the Pretest-Posttest two groups. The purpose was to compare the results of changing knowledge, attitude, self-efficacy, and preventive sexual behavior and pregnancy between the experimental groups (Participated in the Sexual Behavior Prevention and Pregnancy Prevention Program for Secondary School Students) and the comparative groups (Not participated in the Sexual Behavior Prevention and Pregnancy Prevention Program for Secondary School Students) pretest-posttest groups. The study consisted of 60 students in the first year of secondary school, Angthong Province, divided into 30 students in each group. The research methodology consisted of program for promoting preventive sexual behavior and pregnancy, and questionnaire consisting of general information, knowledge, attitudes, self-efficacy, and preventive sexual behavior and pregnancy. Data were collected between 1 February 2019 and 8 March 2019. Data were analyzed as frequency, percentage, mean, and standard deviation. Data were compared difference between groups with Chi-square test and Independent sample t-test and compared the pretest and posttest data between groups and within group with Independent sample t-test and Paired sample t-test with statistical significance of 0.05. The research found that after the experiment, the experimental group had an average score of knowledge and attitude towards sexual prevention and pregnancy higher than before the experiment and the comparative group with statistical significance. Self-efficacy and preventive sexual behavior and pregnancy between the experimental group and the comparative group before and after the experiment were no different. It is shown that organizing activities according to the program for promoting preventive sexual behavior and pregnancy has an effect on knowledge and attitude, but does not affect their self-efficacy and preventive sexual behavior and pregnancy. Therefore, we should increase the duration of the activities and adjust the activities that lead to self-efficacy and appropriate behavior

Keywords: preventive sexual, preventive pregnancy, secondary school students

**Angthong Provincial Public Health officer.*

ผลของโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

อ่อนนุช หมวดคุณ, วท.ม.*

วันเพ็ญ ช่างเชื้อ, วท.ม.*

บทคัดย่อ

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นส่งผลกระทบทั้งต่อมารดาและทารก การวิจัยกึ่งทดลองแบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลังทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลการเปลี่ยนแปลงของความรู้ เจตคติ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ระหว่างกลุ่มทดลอง (ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น) และกลุ่มเปรียบเทียบ (ไม่ได้รับโปรแกรมฯ) ก่อนและหลังทดลอง ศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอ่างทอง 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ เจตคติ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ศึกษาระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2562 นำเสนอข้อมูลเป็นค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างข้อมูลระหว่างกลุ่มด้วย Chi-square test และ Independent sample t-test เปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังทดลองระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่มด้วย Independent sample t-test และ Paired sample t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่าหลังทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ และเจตคติต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูงกว่าก่อนทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบทั้งก่อนและหลังทดลองไม่แตกต่างกัน แสดงว่าการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่งผลต่อความรู้และเจตคติ แต่ไม่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ ดังนั้นควรเพิ่มระยะเวลาการจัดกิจกรรมและปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม

คำสำคัญ: การป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ การป้องกันการตั้งครรภ์ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

*สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอ่างทอง

บทนำ

ปัญหาเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้

กำหนดยุทธศาสตร์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2569 โดยส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้วัยรุ่นมีความรู้เรื่องเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิต

ลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร มีระบบดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษาและคุ้มครองเมื่อประสบปัญหา อีกทั้งครอบครัวมีทัศนคติเชิงบวกต่อวัยรุ่นและมีบทบาทในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลาน⁽¹⁾

จากข้อมูลสถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชนของประเทศไทย พ.ศ. 2558-2560 สำนักระบาดวิทยาได้สำรวจการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อไวรัสเอชไอวีในกลุ่มนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าเพศชายอายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเพิ่มขึ้นจาก 15.1 ปีเป็น 15.2 ปี อัตราการเคยมีเพศสัมพันธ์ครั้งที่ร้อยละ 25.9 ส่วนเพศหญิงอายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกลดลงจาก 15.3 ปี เป็น 15.2 ปี อัตราการเคยมีเพศสัมพันธ์ลดลงจากร้อยละ 18.2 เป็น 17.7 สำหรับสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นพบว่าอัตราการคลอดบุตรของหญิงอายุ 15-19 ปีลดลงจาก 44.8 เหลือ 39.6 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี พันคน อัตราการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี พบว่าลดลงจากร้อยละ 12.2 เหลือร้อยละ 10.8 แต่ยังเกินเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด^(1,2)

ส่วนสถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชนของจังหวัดอ่างทอง จากการสำรวจการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อไวรัสเอชไอวีในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มงานควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอ่างทอง พ.ศ. 2560 พบว่าเพศชายอายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก 15.1 ปี อัตราการเคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 23.3 ส่วนเพศหญิงอายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก 15.2 ปี อัตราการเคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 24.5 ส่วนสถานการณ์การตั้งครรภ์ในระบบฐานข้อมูล Health Data Center (HDC) พ.ศ. 2558-2561 พบว่าอัตราการคลอดบุตรของหญิงอายุ 15-19 ปีลดลงจาก 30.2 เหลือ 27.8 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี พันคน อัตราการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ลดลง

จากร้อยละ 16.6 เหลือร้อยละ 9.4 นอกจากนี้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอ่างทองได้เก็บข้อมูลหญิงคลอดอายุต่ำกว่า 20 ปีที่มารับบริการคลอดบุตรที่โรงพยาบาลในปีงบประมาณ 2561 จำนวน 114 ราย พบว่าสถานภาพการศึกษาขณะตั้งครรภ์อยู่นอกระบบการศึกษาร้อยละ 38.6 รองลงมาคืออยู่ในระบบการศึกษาภาคปกติ และอยู่ในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ร้อยละ 28.2 และ 27.2 ตามลำดับ ส่วนสาเหตุของการตั้งครรภ์พบว่าไม่ได้คุมกำเนิดร้อยละ 39.6 รองลงมาคือตั้งใจมีบุตรและผิดพลาดจากการคุมกำเนิดร้อยละ 27.2 เท่ากัน⁽³⁾

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมารดาวัยรุ่นและทารกที่คลอดจากมารดาวัยรุ่น โดยพบว่าวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์บางส่วนยังอยู่ในระบบการศึกษาส่งผลให้ต้องออกจากการศึกษา ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษาและการทำงานในอนาคต รวมทั้งยังไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงดูบุตรซึ่งอาจส่งผลต่อการดูแล และส่งเสริมพัฒนาการของบุตรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลอง (ได้ร่วมกิจกรรมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น) กับกลุ่มเปรียบเทียบ (ไม่ได้ร่วมกิจกรรมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น) ในประเด็นความรู้ เจตคติ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์

และการตั้งครรภ์ในวัยเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรได้

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งเพศชายและหญิง สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดอ่างทองที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2562 ซึ่งผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วมการวิจัยและนักเรียนสมัครใจเข้าร่วมวิจัย ไม่รวมนักเรียนที่ย้ายโรงเรียนระหว่างที่ดำเนินการวิจัยและนักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในช่วงเก็บข้อมูล

การคำนวณขนาดตัวอย่าง^(4,5) กำหนดค่า effect size = 0.06, $\alpha = 0.05$ และ power of the test ร้อยละ 80 ได้จำนวน 30 คนต่อกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็นกลุ่มทดลองซึ่งได้รับกิจกรรมตามโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกับกลุ่มเปรียบเทียบซึ่งได้รับกิจกรรมข้อมูลการเรียนรู้ตามรูปแบบปกติของโรงเรียน ศึกษาระหว่าง 1 กุมภาพันธ์ 2562 ถึง 8 มีนาคม 2562 เป็นเวลา 5 สัปดาห์ โดยศึกษาสัปดาห์ละ 1 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 อย่าง ได้แก่

1) แบบสอบถามมี 6 ส่วน ซึ่งได้ตรวจสอบความตรงทางเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญและได้ทดสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีแอลฟาของครอนบาค ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล 7 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เรื่องการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยเรียน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.722 ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยเรียน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.713 ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการมีเพศ

สัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยเรียน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.870 ส่วนที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันต่อการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยเรียน 11 ข้อ

2) โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ทั้งนี้ได้สุ่มเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดเทศบาลในจังหวัดอ่างทองเข้าร่วมการวิจัย 2 โรงเรียน ด้วยการจับฉลาก จากนั้นจับฉลากเลือกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบแล้วจับฉลากเลือกนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบโรงเรียนละ 30 คน ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมการวิจัย หลังจากผ่านการพิจารณาและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยได้ขออนุญาตเข้าศึกษาวิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์รายละเอียดการดำเนินการวิจัยต่อผู้บริหารโรงเรียนครูอนามัยโรงเรียน และครูที่ปรึกษาประจำชั้นแล้วดำเนินการวิจัยโดย

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนทดลองด้วยแบบสอบถาม

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 เวลา 11.00-12.00 น. จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่กลุ่มทดลองครั้งที่ 1 เกี่ยวกับสาเหตุ ปัจจัย และผลกระทบของการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยบรรยายประกอบสไลด์ การอภิปรายกลุ่ม แจกตุ๊กตาให้กลุ่มละ 1 ตัว เพื่อให้สมาชิกสับเปลี่ยนกันดูแลตุ๊กตาที่เปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของทารก และให้ร่วมตอบคำถามชิงรางวัลผ่านทางเฟซบุ๊ก

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 เวลา 11.00-12.00 น. จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่กลุ่มทดลองครั้งที่ 2 เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ โดยให้กลุ่มทดลองแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลตุ๊กตาที่แจกให้ การบรรยายประกอบสไลด์ สาธิตการ

สวมถุงยางอนามัย และให้ร่วมตอบคำถามเชิงรางวัลผ่านทางเฟซบุ๊ก

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 เวลา 09.00-10.00 น. จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่กลุ่มทดลองครั้งที่ 3 เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิเสธและทักษะการตัดสินใจหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์ โดยการบรรยายประกอบสไลด์ และการอภิปรายกลุ่มให้กลุ่มทดลองแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลตุ๊กตาที่แจกให้ และให้ร่วมตอบคำถามเชิงรางวัลผ่านทางเฟซบุ๊ก

วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2562 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังทดลองด้วยแบบสอบถาม

หลังจากตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล ระบุรหัส และบันทึกลงคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป นำเสนอเป็นค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างกลุ่มด้วย Chi-square test และ Independent sample t-test เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างกลุ่มก่อนและหลังทดลองด้วย Independent sample t-test และเปรียบเทียบข้อมูลภายในกลุ่มก่อนและหลังทดลองด้วย Paired sample t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การพิทักษ์สิทธิและจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอ่างทอง เลขที่ ATGEC03-2562 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2562

ผลการศึกษา

กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเป็นเพศชาย 23 คน (ร้อยละ 76.7) และ 19 คน (ร้อยละ 63.3) ตามลำดับ ส่วนเพศหญิง 7 คน (ร้อยละ 23.3) และ 11 คน (ร้อยละ 36.7) ตามลำดับ ($p=0.260$) อายุเฉลี่ย 13 ปี และ 12.9 ปี ตามลำดับ ($p=0.445$) ได้รับค่าใช้จ่ายต่อวันน้อยกว่า 50 บาท 16 คน (ร้อยละ 55.3) และ 12 คน (ร้อยละ 43.3) ตามลำดับ ($p=0.447$) ได้รับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละ 67.83 บาท และ 29.83 บาทตามลำดับ ไม่มีแฟน 14 คน (ร้อยละ 46.7) และ 14 คน (ร้อยละ 46.7) ตามลำดับ ($p=1.00$) สถานภาพครอบครัวในปัจจุบันส่วนใหญ่บิดา-มารดาอยู่ด้วยกัน 17 คน (ร้อยละ 56.7) และ 16 คน (ร้อยละ 53.3) ตามลำดับ ($p=1.00$) พักอยู่อาศัยกับบิดาและมารดา 15 คน (ร้อยละ 50.0) และ 17 คน (ร้อยละ 56.7) ตามลำดับ ($p=0.874$) ครอบครัวมีรายได้ 10,000-20,000 บาทต่อเดือน 8 คน (ร้อยละ 53.3) และ 11 คน (ร้อยละ 41.1) ตามลำดับ ($p=0.578$) ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (ร้อยละ)		P-value
	กลุ่มทดลอง (n=30)	กลุ่มเปรียบเทียบ (n=30)	
เพศ			0.260 ^a
ชาย	23 (76.7)	19 (63.3)	
หญิง	7 (23.3)	11 (36.7)	
อายุ (ปี)			0.445 ^b
ค่าเฉลี่ย $\pm$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	13 $\pm$ 0.45	12.9 $\pm$ 0.55	

ตาราง 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (ร้อยละ)		P-value
	กลุ่มทดลอง (n=30)	กลุ่มเปรียบเทียบ (n=30)	
ค่าใช้จ่ายที่ได้รับต่อวัน (บาท)			
< 50	16 (53.3)	12 (43.3)	0.447 ^a
≥ 50	14 (46.7)	17 (56.7)	
ค่าเฉลี่ย ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	67.83±37.68	29.83±21.27	
ประวัติการมีแฟนหรือคนรัก			
ไม่มี	14 (46.7)	14 (46.7)	1.00 ^a
เคยมี/มีแฟนหรือคนรัก	16 (53.3)	16 (53.3)	
สถานภาพครอบครัวในปัจจุบัน			
บิดา-มารดาอยู่ด้วยกัน	17 56.7	16 (53.3)	1.00 ^a
บิดา-มารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน	13 43.3	14 (46.7)	
ลักษณะการพักอาศัยในปัจจุบัน			
อยู่กับบิดาและมารดา	15 (50.0)	17 (56.7)	0.874 ^a
อยู่กับบิดาหรือมารดา	8 (26.7)	7 (23.3)	
ไม่ได้กับบิดาและมารดา	7 (23.3)	6 (20.0)	
รายได้ต่อเดือนของครอบครัว (บาท)			
< 10,000	8 (26.7)	11 (37.9)	0.578 ^a
10,000-20,000	16 (53.3)	12 (41.4)	
> 20,000	6 (20.0)	6 (20.7)	
ค่าเฉลี่ย ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	18,960±15,575.59	18,344.83±13,470.2	

^aChi-square test, ^bIndependent sample t-test

คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นก่อนทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเท่ากับ 5.80 และ 7.03 คะแนนตามลำดับ ($p=0.05$) ส่วนคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหลังทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเท่ากับ 11.13 และ 5.43 คะแนนตามลำดับ ($p<0.001$) ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของกลุ่มทดลองก่อน

และหลังทดลองเท่ากับ 5.8 และ 11.13 คะแนนตามลำดับ ($p<0.001$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 อนึ่ง ก่อนทดลองกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบขาดความรู้เรื่องการใช้ถุงยางอนามัยร้อยละ 78.34 และ 61.67 ตามลำดับ รวมทั้งขาดความรู้เรื่องการใช้ยาคุมกำเนิดที่ถูกต้องร้อยละ 84.16 และ 79.17 ตามลำดับ

คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นก่อนทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเท่ากับ 52.00

และ 52.23 คะแนนตามลำดับ ($p=0.864$) ส่วนคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหลังทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเท่ากับ 55.10 และ 51.74 คะแนนตามลำดับ ($p=0.007$) โดยคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการป้องกัน การมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลองเท่ากับ 52.0 และ 55.1 คะแนนตามลำดับ ($p=0.002$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 อนึ่งกลุ่มทดลองรู้สึกสบาย ไม่สะดวกต่อการใช้ชีวิตประจำวันเมื่อต้องมีตุ๊กตาที่เป็นเสมือนทารกที่ต้องดูแลและติดตัว

คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นก่อนทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเท่ากับ 55.57 และ 55.50 คะแนนตามลำดับ ($p=0.971$) คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ ในวัยรุ่นหลังทดลองของกลุ่ม

ทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเท่ากับ 57.90 และ 55.13 คะแนนตามลำดับ ($p=0.183$) คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลองเท่ากับ 55.57 และ 55.13 คะแนนตามลำดับ ($p=0.680$) ดังรายละเอียดในตาราง 2

คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นก่อนทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเท่ากับ 33.36 และ 33.60 คะแนนตามลำดับ ($p=0.640$) คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหลังทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเท่ากับ 33.93 และ 34.40 คะแนนตามลำดับ ($p=0.738$) คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลองเท่ากับ 33.36 และ 33.93 คะแนนตามลำดับ ($p=0.793$) ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 คะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และพฤติกรรมป้องกันมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังทดลอง

ข้อมูล	คะแนนเฉลี่ย±ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		P-value
	กลุ่มทดลอง (n=30)	กลุ่มเปรียบเทียบ (n=30)	
ความรู้* (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)			
ก่อนทดลอง	5.80 ± 1.71	7.03 ± 1.71	0.050
หลังทดลอง	11.13 ± 2.64	5.43 ± 1.98	<0.001**
p-valueb	<0.001**	<0.001**	
เจตคติ* (คะแนนเต็ม 75 คะแนน)			
ก่อนทดลอง	52.00 ± 4.38	52.23 ± 6.00	0.864
หลังทดลอง	55.10 ± 5.27	51.74 ± 4.77	0.007**
p-valueb	0.002**	0.332	

ตาราง 2 คะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และพฤติกรรมป้องกันมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรรค์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังทดลอง (ต่อ)

ข้อมูล	คะแนนเฉลี่ย±ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		P-value
	กลุ่มทดลอง (n=30)	กลุ่มเปรียบเทียบ (n=30)	
การรับรู้ความสามารถของตนเอง* (คะแนนเต็ม 75 คะแนน)			
ก่อนทดลอง	55.57 ± 6.38	55.50 ± 7.67	0.971
หลังทดลอง	57.90 ± 5.43	55.13 ± 9.83	0.183
p-value ^b	0.680	0.790	
พฤติกรรมป้องกัน* (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)			
ก่อนทดลอง	33.36 ± 4.75	33.60 ± 5.72	0.640
หลังทดลอง	33.93 ± 5.40	34.40 ± 4.71	0.738
p-value ^b	0.793	0.357	

*เรื่อง/ต่อการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรรค์

**กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

^aIndependent sample t-test, ^bPaired sample t-test

วิจารณ์

ด้านความรู้ จากผลการศึกษาพบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นสูงกว่า กลุ่มเปรียบเทียบและก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยใช้กระบวนการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่กลุ่มทดลอง 3 สัปดาห์ๆ ละ 1 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง โดยเนื้อหาเป็นความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรรค์ วิธีคุมกำเนิด ทักษะชีวิตและทักษะการปฏิเสธด้วยการบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การสาธิต และเปิดโอกาสให้กลุ่มทดลองได้สอบถามข้อสงสัยต่างๆ ในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งมีกิจกรรมการตอบคำถามชิงรางวัล และการแชร์ข้อมูลความรู้ผ่านทางเฟซบุ๊ก ซึ่งช่วย

ทบทวนความรู้ส่งผลให้กลุ่มทดลองมีความรู้เพิ่มขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของชลดา กิ่งมาลา และคณะ⁽⁶⁾ ซึ่งได้ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมการป้องกันการตั้งครรรค์ในวัยรุ่นโดยจัดกิจกรรม 5 สัปดาห์ ประกอบด้วย การให้ความรู้ตามโปรแกรมในสัปดาห์ 1-3 ในกลุ่มทดลอง ได้แก่ 1) การให้ข่าวสารความรู้เรื่องการป้องกันผลกระทบจากการตั้งครรรค์และทำแท้ง โดยการบรรยายและอภิปรายกลุ่ม 2) การสร้างแรงจูงใจผ่านการดูหนังสั้นและอภิปรายกลุ่มร่วมกัน 3) การพัฒนาทักษะ ได้แก่ ทักษะการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรรค์ผ่านการแสดงบทบาทสมมติและการอภิปรายกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าหลังทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้สูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการศึกษาของเยาวลักษณ์ แสนทวีสุข⁽⁷⁾ ที่ได้ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์

ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองร่วมกับการสร้างแรงจูงใจเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมทางเพศ โดยจัดกิจกรรม 8 สัปดาห์ ซึ่งจัดสัปดาห์เว้นสัปดาห์ 5 ครั้งๆ ละ 80-90 นาที โดยการบรรยาย การจำลองสถานการณ์ การจัดกิจกรรมเสริมแรงโดยจัดประกวดรางวัลคำขวัญวัยรุ่นวัยใส ผลการศึกษาพบว่าหลังทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้สูงกว่าก่อนทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งการจัดกิจกรรมให้ความรู้ที่มีรูปแบบหลากหลายหลากหลายตรงกับความสนใจกับกลุ่มเป้าหมายช่วยเพิ่มความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น

ด้านเจตคติ จากผลการศึกษาพบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติเชิงบวกสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและมากกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การจัดกิจกรรมครั้งนี้ได้แจกตุ๊กตาให้กลุ่มทดลองโดยเปรียบเทียบให้ตุ๊กตาดังกล่าวเป็นเสมือนทารกที่ต้องดูแลและติดตัว รวมทั้งการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิดเรื่องการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ร่วมกัน ซึ่งการที่ต้องนำตุ๊กตาดังกล่าวไปตลอดเวลาจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพบว่ากลุ่มทดลองรู้สึกรำคาญ ไม่สะดวกต่อการใช้ชีวิตประจำวันและรู้สึกอาย การจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นเสมือนการสร้างแรงจูงใจภายในตัวบุคคล (personal motivation) คือเจตคติของบุคคล จากกิจกรรมข้างต้นถ้าเขารู้สึกว่าถ้ามีลูกแล้วต้องดูแลเหมือนดูแลตุ๊กตาที่แจกให้ จะสร้างความลำบากให้เขา รวมทั้งการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเป็นเสมือนการสร้างแรงจูงใจที่เกิดจากสังคม (social motivation) ส่งผลให้เขามีทัศนคติเชิงบวกต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์⁽⁸⁾ ผลการศึกษานี้สอดคล้องผลการศึกษาของสมิทธิกร เย็นวัฒนา⁽⁵⁾ ที่ได้ศึกษาเรื่องโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อเสริมสร้างเจตคติและความภูมิใจในตนเองต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัย

อันควรโดยจัดกิจกรรม 5 สัปดาห์ๆ ละครั้ง ประกอบด้วย การบรรยาย การชมวิดีโอ การเล่นเกม การอภิปรายกลุ่ม และการใช้ตัวแบบ ซึ่งพบว่าหลังทดลองกลุ่มทดลองมีเจตคติและความภูมิใจในตนเองต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรสูงกว่าก่อนทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของพอเพ็ญ ไกรนรา และคณะ⁽⁹⁾ ซึ่งได้ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมโดยแกนนำนักศึกษาพยาบาลต่อความรู้ ทัศนคติ และความตั้งใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมของวัยรุ่นตอนต้น โดยจัดอบรมให้ความรู้ 2 วัน ยึดแนวความคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับวัยรุ่น คือ ไม่ใช่ทัศนคติและความรู้สึกตัวเองตัดสิน ให้โอกาสและรับฟังเท่าทันสถานการณ์ปัจจุบันของวัยรุ่น ช่วยแก้ปัญหา รักษาความลับ กระตุ้นให้พูดคุยแลกเปลี่ยนอย่างมีส่วนร่วม จูงใจด้วยการชมเชย และให้รางวัล เน้นเปิดประเด็นการเรียนรู้ ไม่ใช่ป้อนข้อมูล เสริมข้อมูล พบว่าหลังอบรมมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ระดับปานกลาง ทัศนคติและความตั้งใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยทุกด้านเพิ่มขึ้นหลังการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) เนื่องจากการจัดกิจกรรมที่ได้จัดอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มทดลอง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ซักถามในประเด็นที่สนใจส่งผลให้เกิดเจตคติเชิงบวกที่เกิดจากแรงจูงใจภายในตัวบุคคลและแรงจูงใจที่เกิดจากสังคม

ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง จากผลการศึกษาพบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองไม่แตกต่างกับกลุ่มเปรียบเทียบและก่อนทดลอง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องจากการจัดกิจกรรมในโปรแกรมยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองให้เพิ่มขึ้นได้ ซึ่งการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง มี 4 วิธี ประกอบด้วย 1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ

จากการกระทำพฤติกรรมด้วยตัวเอง (mastery experiences) ซึ่งเป็นวิธีที่เชื่อว่ามีประสิทธิภาพมาก เนื่องจากเป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดแก่ตัวบุคคลเอง โดยความสำเร็จจะช่วยเพิ่มความสามารถของบุคคลให้มากขึ้นและเชื่อว่าตัวเองสามารถทำได้⁽¹⁰⁾ ซึ่งการจัดกิจกรรมครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมโดยการบรรยาย อภิปรายกลุ่ม และการสาธิต แต่ขาดประเด็นที่ให้กลุ่มทดลองได้ฝึกปฏิบัติ หรือให้กลุ่มทดลองได้พูดคุยในประเด็นที่ตนเองสามารถหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ตนเอง 2) การสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยการใช้ตัวแบบ (modeling) การได้เห็นบุคคลอื่นกระทำพฤติกรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแล้วประสบความสำเร็จจะทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นมากขึ้นว่าเขาสามารถกระทำพฤติกรรมเช่นนั้นจนประสบความสำเร็จได้เช่นกันถ้าเขามีความตั้งใจและพยายาม⁽¹⁰⁾ การจัดกิจกรรมครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแบบที่เป็นดาราซึ่งอาจจะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างมากเกินไปทำให้มองไม่เห็นภาพ ถ้าใช้ตัวแบบใกล้ตัว เช่น แกนนำรุ่นพี่น่าจะสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง 3) การสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยการชักจูงด้วยคำพูด (verbal persuasion) คือ การที่ผู้อื่นใช้คำพูดชักชวน โน้มน้าวให้บุคคลมีความมั่นใจและมีกำลังใจว่าเขาสามารถทำพฤติกรรมเช่นนั้นได้⁽¹⁰⁾ การจัดกิจกรรมครั้งนี้ผู้วิจัยได้พูดโน้มน้าวกลุ่มทดลองในระหว่างบรรยายเพื่อให้กำลังใจและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่กลุ่มทดลอง 4) การสร้างแรงจูงใจโดยการกระตุ้นทางอารมณ์ (emotional arousal) ซึ่งจะส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง การกระตุ้นอารมณ์ทางบวกจะช่วยให้บุคคลรับรู้ความสามารถตนเองได้ดีขึ้นนำไปสู่การกระทำพฤติกรรมที่ต้องการ⁽¹⁰⁾ ผู้วิจัยได้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้และการสร้างแรงจูงใจอย่างเป็นกันเอง และผ่อนคลายโดยมีกิจกรรมนันทนาการก่อนเข้าสู่เนื้อหา รูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การบรรยายประกอบสื่อ การชมวิดีโอ การสาธิต

รวมทั้งกิจกรรมกลุ่ม นอกจากนี้ได้แจกรางวัลให้แก่กลุ่มทดลองในระหว่างทำกิจกรรม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของชลดา กิ่งมาลา และคณะ⁽⁶⁾ ที่ได้ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งได้จัดกิจกรรม 5 สัปดาห์ โดยให้ความรู้ตามโปรแกรมในสัปดาห์ 1-3 ในกลุ่มทดลอง ได้แก่ 1) การให้ข่าวสารความรู้เรื่องการป้องกันผลกระทบจากการตั้งครรภ์และทำแท้งด้วยการบรรยายและอภิปรายกลุ่ม 2) การสร้างแรงจูงใจผ่านการดูหนังสั้นและอภิปรายกลุ่มร่วมกัน 3) การพัฒนาทักษะ ได้แก่ ทักษะการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ และการอภิปรายกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถตนเองต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเนื่องจากกิจกรรมที่จัดยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองมากนัก⁽¹⁰⁾

ด้านพฤติกรรม จากผลการศึกษาพบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมไม่แตกต่างกับกลุ่มเปรียบเทียบและก่อนทดลอง ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีพฤติกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าร้อยละ 70 และระยะเวลาเก็บข้อมูลก่อนและหลังทดลองห่างกันเพียง 4 สัปดาห์ซึ่งอาจยังไม่ส่งผลให้กลุ่มที่มีพฤติกรรมระดับปานกลางและระดับควรปรับปรุงตัดสินใจเปลี่ยนระดับพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้นได้ ผลการศึกษานี้แตกต่างจากผลการศึกษาของจุติมาศ เม่งช่วยและคณะ⁽¹¹⁾ ที่ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดกระบี่ซึ่งจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง ระยะเวลา 4 สัปดาห์ และผลการศึกษาแตกต่างกับผลการศึกษาของเอ็มวิกาสองชาติและคณะ⁽¹²⁾ ที่ได้ศึกษาเรื่องผลของโปรแกรม

สุขศึกษาร่วมกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Facebook) ในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสำหรับนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดกิจกรรม 10 สัปดาห์ จากข้อมูลพบว่าระยะเวลาในการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันอาจส่งผลให้ผลการศึกษาแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ความรู้เรื่องการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์พบว่ากว่าสามในสี่ขาดความรู้เรื่องการใช้ถุงยางอนามัยและการใช้ยาคุมกำเนิด ที่ถูกต้อง ซึ่งการจัดกิจกรรมให้ความรู้ควรเน้นในประเด็นดังกล่าวและทบทวนความเข้าใจที่ถูกต้อง

2. พฤติกรรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์ไม่เปลี่ยนแปลง จึงควรติดตามพฤติกรรมเป็นระยะๆ และจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ เพื่อนำสู่การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์ ตามกระบวนการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง⁽¹⁰⁾ ภายใต้ระยะเวลาที่เหมาะสมและมีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย

3. จากการทดลองพบว่าหลังทดลองกลุ่มเปรียบเทียบมีระดับคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติ และการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ต่ำกว่าก่อนทดลอง ดังนั้นหลังทดลองควรให้กลุ่มเปรียบเทียบได้เข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อเสริมสร้างความรู้ เจตคติ และการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน ซึ่งผู้เข้าร่วมประกอบด้วยนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรสาธารณสุข เพื่อให้ได้สถานการณ์ปัญหา ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ รวมทั้งขอบเขตเนื้อหาและรูปแบบการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เหมาะสมในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนอาชีวศึกษา

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรให้แก่นำรุ่นพี่ ครู ประจำชั้นหรือครูอนามัยโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดเจตคติด้านบวกต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ เนื่องจากเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนที่นักเรียนสามารถปรึกษาหรือขอรับคำแนะนำต่างๆ ได้อย่างสะดวก

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะผู้บริหารสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอ่างทองที่สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบคุณ ดร.สมหมาย ชนนาม สำนักงานวิจัยและสถิติ ดร.สมหมาย ชนนาม ที่กรุณาที่ให้คำปรึกษาแนะนำในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559. นนทบุรี: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข; 2560.
2. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน ปี 2560 [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [เข้าถึงเมื่อ 23 ธ.ค. 2561]. เข้าถึงได้จาก: http://rh.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=86

3. กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ. รายงานสถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นจังหวัดอ่างทองประจำปีงบประมาณ 2561. อ่างทอง: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอ่างทอง; 2561.
4. Fleiss JL. Statistical methods for rate and proportion. 2nd ed. New York: John Willey & Sons; 1981.
5. สมบัติกร เย็นวัฒนา. โปรแกรมสุขศึกษาเพื่อเสริมสร้างเจตคติและความภูมิใจในตนเองต่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารสุขศึกษา 2556; 36(123):9-21.
6. ชลดา กิ่งมาลา, ทศนีย์ รวีวรกุล, อาภาพร เผ่าวัฒนา. ผลของโปรแกรมการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหญิง. วารสารพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ 2558;31:25-34.
7. ยาวลักษณ์ แสนทวีสุข. ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองร่วมกับการสร้างแรงจูงใจเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมทางเพศที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารวิจัย มข. 2554;11:67-76.
8. การรับรู้ความสามารถของตนเอง [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [เข้าถึงเมื่อ 10 ธ.ค. 2561]. เข้าถึงได้จาก: <https://romravin.wordpress.com>
9. พอเพ็ญ ไกรนรา, เมธิณี เกตวาธิตา, มณฑนา มณีโชติ. ผลของโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมโดยแกนนำนักศึกษาพยาบาลต่อความรู้ ทักษะและความตั้งใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นตอนต้น. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา 2556;19:20-30.
10. Bandura A. Self-efficacy: The exercise of control. Washington, DC: W H Freeman; 1997.
11. จุติมาศ เม่งช่วย, กนกรัตน์ ชลศิลป์, อรัญญา รักหาบ. ผลของโปรแกรมการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดกระบี่. วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2561;6:73-92.
12. เอ็มวิกา แสงชาติ, รุจิรา ดวงสงค์. ผลของโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Facebook) ในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสำหรับนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น 2559;23:96-104.